

גיליון הורים פרשת וַאֲתַחֲנֶן

שלום להורים היקרים, פרשת ואתחנן נפתחת בתפילות משה רבנו להיכנס לארץ ישראל והסירוב של הקב"ה להעתר לתפילותיו, משה רבנו מצווה את עם ישראל להתחזק בשמירת המצוות ולזכור את מעמד הר סיני, הוא מזהיר את עם ישראל מסכנת השחיקה בעבודת ה' לאורך השנים "ונושנתם בארץ" והדרך למנוע את זה. משה רבנו מקצה ערי מקלט בעבר הירדן המזרחי ולאחר מכן נלמד שתי פרשיות חשובות: עשרת הדיברות ופרשת "שמע ישראל". בסוף הפרשה משה רבנו מזהיר את עם ישראל מהשפע הגדול שיסית אותם מן הדרך ואת החובה להשמיד את הגוים לאחר כיבוש הארץ ולמנוע את הקשר לגוים בארץ ישראל עפ"י מצוות "ולא תקינם".

לקראת השבת מצורפים שבעה סיפורים. מומלץ להכין את המסר בהתאם לנדרש עם ילדכם. שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

לאחר חורבן בית המקדש בתשעה באב אנו נמצאים בשבת נחמו. והרי האדם יכול לפול למשבר איך הקב"ה עזב אותנו ונתן לגויים להחריב את בית מקדשנו. חובה עלינו לזכור ש"בכל צרתם לו צר". לקב"ה יש צער מגלויות עם ישראל ושמח לקראת המפגש עם עם ישראל השב לארץ. משל היה מלך אחד שהיה לו בן יחיד והבן סר מהדרך הטובה, וכמה שהיה אביו המלך מוכיחו לא הועילו דבריו, פעם אחת כעס עליו המלך כעס גדול והוציאו מביתו וגרשו למרחקים וזרקו במדבר שמש, והנה הבן ראה את עצמו שנמצא במדבר שומם ואין לו לא לחם ולא מים, לא בגד ולא בית. הרגיש הוא בצער הגדול והיה הולך ובוכה באותו מדבר ואינו יודע להיכן הוא הולך, והרעבון והצימאון הציקו לו מאד, לאחר שלשה ימים הגיע הבן לכפר אחד ודפק על דלת אחד הבתים, יצא משם זקן אחד ושאל אותו לחפצו אמר לו שהוא רעב ושירחם עליו ויתן לו מה לאכול, שאל אותו הזקן מה תתן לי בתמורה לאכילה ושתייה? השיב לו הבן אין לי מאומה אלא אם תתן לי לחם לאכול אעבוד אצלך בחנם, תיכף קיבלו הזקן והנער החל לעבוד אצלו, לאחר זמן קצר שכח הנער שהוא בן מלך. לאחר כמה שנים מת אותו כפרי זקן, והיה לו בן אחד שהיה בליעל ואכזר גדול, והוא היה לוחץ את בן המלך בעבודה קשה וביסורים נוראים, עד שבן המלך קץ בחייו וביקש את נפשו למות, באותו זמן בא למלך געועים על בנו, קרא המלך ליועציו ומשרתיו לקום ולחפש את בנו האובד, תיכף קם המלך עם פמלייתו והיו מהלכים ממקום למקום, ובכל מקום שנכנסו היו מכריזים שכל מי שיש לו דין ודברים עם חברו, או עבד עם אדונו, או שיש לו בקשה מהמלך, יגש אליהם ויפתרו לו את כל בעיותיו, וכך הלכו ממקום למקום, עד שהגיעו לאותו כפר שבן המלך נמצא שם, כששמע בן המלך את הכרוז, הלך גם הוא לפני המלך ופמלייתו, וכשבא לפני המלך הסתכל בו המלך והכירו, שאל אותו המלך מה בקשתו, סיפר לו שהוא עובד אצל כפרי אחד, ובזמן שאביו הזקן היה חי היה נותן לו לחם חוקו, ועתה אפילו לחם צר ומים לחץ אינו מקבל, ועל כן אדוני המלך אבקש ממך לדבר אתו שיתן לי לחם לאכול ולא יצער אותי, כששמע המלך את דברי בנו לא יכל להתאפק ובכה בדמעות שלישי ואמר לבנו, בני, בני האם שכחת בן מי אתה, והרי במקום שתבקש לחם לאכול תבקש לחזור לבית אביך וממילא יהיו לך את כל הטובות שבעולם. הנמשל אנשים בוכים על בעיות פרטיות ללחם ועל פרנסה וגו', ואומר להם הקב"ה: במקום לבכות על המחיה ועל הכלכלה, תבכו ותבקשו לחזור לאביכם שבשמים ותבכו על גלות השכינה, ואז אבנה לכם את בית המקדש, וממילא יהיו לכם כל הטובות שבעולם.

סיפור ב' לשולחן שבת

כתוב בפרשת שמע שבפרשת "ואתחנן" "ובכל מאדך" ומפרש רש"י "ובכל מאדך" בכל מדה ומדה שמודד לו בין במדה טובה בין במדת פורענות. הרה"ק רבי שמעון מניקלשבורג ז"ל שאל פעם את רבו המגיד הקדוש ממזריטש ז"ל, איך אפשר לקיים את דברי "חז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה?" השיב לו המגיד שילך לבית המדרש וימצא שם את תלמידו הרה"ק רבי זושא מהאניפולי זיע"א, והוא ילמד אותו כיצד מקיימים את דברי המשנה, שכן רבי זושא היה כל ימיו עני מדוכא ומצבו היה דחוק מאד. הלך ר' שמעלקא לר' זושא, וסיפר לו שהרבי שלחו אליו שיפרש לו את דברי המשנה. פתח ר' זושא ואמר: תמיהה גדולה בעיני על רבינו שציוה לשאול דווקא אותי על דבר זה, שאלה זו יש לשאול אדם שעבר עליו איזה דבר רע אפילו רגע אחד, ולי יש ב"ה כל טוב מיום הוולדי ועד היום, ומנין אוכל לדעת ענין של קבלת הרע בשמחה, במידה כזו שלא ירגיש כלל רעה

סיפור ג' לשולחן שבת

בפרשת השבוע התורה מזהירה את האדם שמרוב עושר ישכח את הקב"ה:

"הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, לְבַלְתִּי שָׁמֵר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו ... פֶּן תֹּאכַל וְשִׂבְעָתָ, וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁכַּבְתָּ. וּבְקָרְךָ יִצְאָנֶךָ יִרְבְּנוּ וְכֶסֶף יִרְבֶּה לָּךְ ... וְרַם לְבָבְךָ, וְשִׁכַּחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם ...".

בילקוט שמעוני למגילת רות (תר"א) מובא המדרש הממחיש שכשהאדם מתעשר הוא שוכח את הקב"ה ועד כמה צריך להיזהר כאשר אתה מגיע לעושר שלא לשכוח את הקב"ה שנתן לך אותו...

מעשה בחסיד אחד שקיבל על עצמו שלא יקבל שום מתנה מכל אדם, והיה לו בגד אחד וסדין אחד, וכל הלילה היה צועק ובוכה ומתחנן לבורא עולם שיעזור לו.

פעם אחת נגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב בדמות ערבי, ועמד מולו ואמר לו: " רצונך שאלווה לך שני מטבעות כסף, ובהם תהיה נושא ונותן בסחורה וממנה תחיה?". הסכים וקיבל ממנו, וקנה בהם חפצים והרוויח בהם, וכן ליום שני וליום שלישי, ולא יצאה השנה עד נהיה לעשיר גדול, ושכח זמן חסידותו ותפילותיו...

אמר הקב"ה לאלהיו: "חסיד אחד היה לי בעולמי והרחקת אותו ממני!"

הלך אליהו ומצא את החסיד עסוק בעסקיו, אמר לו: "אני הוא שנתתי לך שני מטבעות כסף, הגיעה העת שאני צריך אותם". חיפש החסיד אחריהם ונתנם לו. לאחר מכן ירד החסיד מנכסיו וכל ממונו ירד לטמיון, ישב ובכה כבתחילה. חזר אליו אליהו זכור לטוב ואמר לו: "מה אתה עושה?!"

אמר החסיד לאלהיו הנביא: "אוי לו לאותו האיש שנהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו..."

שאל אותו אליהו: "נשבע אתה אם מחזירים אותם אליך, שתשמור זמן חסידותך ותפילתך?" קיבל החסיד על עצמו את דברי אליהו ונתן לו שני המטבעות ועשה בהם מסחר והעשיר שוב...

סיפור ד' לשולחן שבת

בפרשת שמע שנמצאת בפרשתנו ה נאמר קודם "ושננתם לבניך" ואח"כ "ודברת במ". ויש להבין: הסדר היה צריך להיות הפוך: קודם שהאבא ילמד בעצמו ואחר כך ישנן לבנו?!

ועוד, בהמשך, נאמר ציווי דומה, אבל הוא פותח בלשון רבים "ולמדתם" ומסיים בלשון יחיד "בשבתך בביתך". מדוע?! משיב חכם "השרידי אש": הכתוב בא ללמדנו את יסוד היסודות בחינוך ילדינו: דוגמא אישית. לעיתים תכופות חולפים אצל הילדים ההרהורים האם העונש שגזר עלי אבי אף הוא נזהר במעשה זה?!...

במילים אחרות: "האם במידה שמווד לי הוא גם מודד לעצמו?"

לפיכך לימדה תורה - "ושננתם לבניך" = איך היא הדרך לשנן להם? - "ודברת במ בשבתך בביתך"...

דהיינו, גם אם תכביר מילים לחנך, מה שייקלט אצל הילד הוא המראה כיצד אתה בשבתך בביתך...

ומובא משל:

מוכר כובעים התנמנם ביער וכשהתעורר גילה שכובעיו נעלמו חוץ מכובעו שלו. על העצים הקופים כשהכובעים לראשם.

האיש נופף באגרופיו, והקופים אחריו.

חשב המוכר מה לעשות.

התחיל לטפס על העצים והקופים טיפסו מעלה

התחיל לצעוק עליהם - והקופים צעקו חזרה

כל תנועה שלו - קוף אחרי בן אדם...

האם יש רעיון כיצד לגרום להם להחזיר לי את הכובע? הרי הם נמצאים על העץ - שאל את עצמו מוכר הכובעים.

פתאום הבריק במוחות רעיון - הרי הם כמו ילדים שמחקים את ההורים

מיד הוא השליך את כובעו ארצה וכל הקופים השליכו אותם לארץ בעקבותיו...

מיד לאחר מכן כל הכובעים היו בידי.

מבאר המהרי"ל את הגמרא בסנהדרין צ"ד: אודות תקופת הזוהר שבימי חזקיהו מלך יהודה שכל תינוק ותינוקת היו בקיאים בדיני נגעים ואהלות (ההלכות החמורות והקשות ביותר) - אין הכוונה שהתינוקות למדו מפי רבם את ההלכות הללו ודקדוקיהן, אלא מכיוון שההורים היו תלמידי חכמים, הילדים למדו ממה שראו בבית...

סיפור ה' לשולחן שבת

משל למלך אחד שיצא עם בני לווייה ליער לצוד צייד, וכדי להקל על עצמו לכבש בגדים פשוטים, פתאום התחיל לרדת עליהם גשם שוטף, וכל שרי המלוכה נתפזרו לכל עבר למצוא להם מקום מחסה, והמלך נשאר לבדו בסכנה גדולה, מחמת ריבוי הגשם רץ המלך ביער וחיפש גם הוא מקלט, עד שמצא בית כפרי אחד ונכנס לתוכו, קיבלו הכפרי בסבר פנים יפות נתן לו בגדים להחליף, האכילו והשקהו מאכלים פשוטים משלו, הסיק את התנור והשכיב על ידו את המלך לחמם את גופו הקופא מקור, נרדם המלך ושנתו ערבה לו מאוד שלא טעם טעם שינה מתוקה כזו מימיו. והשרים חיפשו את המלך עד שמצאוהו ישן בבית הכפרי, ביקשוהו שיחזור עמם ולא רצה, אמר להם המלך בשעה שהייתי בסכנה ברחתם כולכם וכל אחד חשב רק על עצמו, רק הכפרי הזה הכניסני לביתו, האכילני והשקני וישנתי אצלו שינה מתוקה שכמותה לא טעמתי מימי, עתה איני נוסע אלא בעגלתו של הכפרי ובאלה הבגדים הפשוטים שהכפרי נתן לי.

סיפור ו' לשולחן שבת

מדוע דווקא לאחר ט' באב בפרשתנו קוראים את הקריאה של תשעה באב ומיד לאחריה עשרת הדיברות? קריאת עשרת הדיברות היא קבלה מחדש של התורה לאחר הורבן וזאת על מנת שלא נטעה שוב ובשנה הבאה נדרש להתאבל שוב על בניין בית המקדש... שהרי דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו.

כל אחד מעם ישראל צריך לעצור ולבחון כל הזמן היכן הוא עומד ומכל נפילה לחשוב כיצד הוא קם. נביא סיפור יפה הממחיש זאת היטב:

בלילה אחד בשדה התעופה.

יוסי, שנותרו לו מספר שעות עד לטיסה, החליט לנצל את הזמן האבוד לפיכך הלך וקנה שקית עוגיות מאחת החנויות בשדה התעופה, מצא מקום להתיישב בבית הנתיבות ושקע בספר שהביא עימו מהבית.

לפתע הבחין בזווית העין באיש היושב לידו. בחוצפה שאין כדוגמתה, לוקח האיש עוגייה או שתיים מהשקית שבינייהם. הוא בתחילה ניסה להתעלם ממנו ולא לעשות סיפור מהעניין.

הוא המשיך לכרסם את העוגיות והסתכל בשעון. גנב העוגיות עז המצח המשיך לחסל את העוגיות שלו, והוא חש שעצבנותו הולכת וגוברת ככל שהדקות עוברות. הוא חשב, "אם לא הייתי כל כך נחמד, הייתי סותר לו על פרצופו!..."

יוסי לא נתן שיכלו את ממונו ועוד מול עיניו... ועל כל עוגייה שהגנב לקח, לקח גם הוא אחת. כשנותרה רק עוגייה אחת, הוא תהה מה יעשה עכשיו הגנב החצוף. לתדהמתו של יוסי בחיוך על פניו, לקח הגנב את העוגייה האחרונה ושבר אותה לשתיים.

הוא הציע לו בשיא החוצפה חצי מהעוגייה בעודו אוכל את החצי האחר, יוסי לא יכול היה להתאפק וחטף אותה ממנו תוך שהוא מסנן לעצמו... ואוווו... לבחור הזה יש חוצפה!... הוא כל כך גס רוח, גזלן של ממש! אפילו תודה לא אמר! מעולם לא היה יוסי כל כך עצבני.

יוסי נאנח בהקלה כשנקרא לטיסה שלו. הוא אסף את חפציו והלך לשער, כשהוא מסרב להעיף אפילו מבט בכיוונו של הגנב כפוי הטובה והחצוף. הוא עלה למטוס ושקע במושבו המרופד. אז חזר לספר, שכמעט סיים. כשהושיט יד לתיק, נחרד עד עמקי נשמתו.

בתיק הייתה מונחת שקית העוגיות שלו, מונחת ממש מול עיניו. האיש הזר קנה שקית זהה לשלו מאותה חנות שבשדה התעופה!... "אם העוגיות שלי כאן, נאנח בייאוש, זה אומר שההן היו שלו! והאיש שהן שלו ניסה להתחלק איתי!"

כמובן שכבר היה מאוחר מדי בשביל להתנצל – המטוס המריא. ואז הבין מידועינו בעצב, כי הוא זה שהיה גס הרוח, כפוי הטובה ולמעשה הוא בעצמו - הגנב...

כמה פעמים בחיינו אנחנו משוכנעים שמהו נכון ואנחנו צודקים, ולא יודעים עד כמה אנו טועים...

זהו אם כן הזמן לעצור ולהתבונן מה עלינו לשפר על מנת שלא נגיע לשנה הבאה ויתברר ששוב טעינו...

סיפור ז' לשולחן שבת

מובא בפרשה הפסוק " כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ... ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה"

מעשה בשני שכנים ערבים שקרקעותיהם גבלו זה בזה. בין שתי השדות הפרידה שורת עצי פרי. באחד הימים נסע האחד מהם אל מחוץ ליער לרגל עסקיו. כשחזר גילה ששכנו עקר את עצי הפרי ששימשו כחייץ, וכבש שטח נרחב משדהו. השכן הכחיש כמובן כל קשר למעשה, וטען שכל השטח הזרוע - שלו הוא מקדמת דנא... פרץ ריב גדול, והם הביאו את תעצומותיהם בפני השופט. נבון השופט והעביר את השיפוט לערכאה גבוהה יותר, עד שהגיעו אל המלך. נבון המלך והחליט כי רק רבם של היהודים, הגאון רבי יצחק טייב זצ"ל, יוכל לפתור את הבעיה. קראו לרב, והרב שאל את השכן הנפגע האם יש בביתו... פרד. הביא הלה את הפרד, ויצאו עימו לשדה. אמר לו רבי יצחק להריץ את הפרד. והפרד, כידוע אינו נכנס לשדה שאינו מכיר. רץ הפרד עד לנקודה מסוימת, ועצר.

הורה הרב וחפרו שם, ולבושתו של הערבי השני נמצאו שורשי העצים שהיוו את קו הגבול עד לעקירתם הזדונית... התרגש הערבי שגזילתו הושבה לו, והביא לרב מתנה מפוארת. אמר לו הרב: "לו הייתי מקבל מתנות, לא הייתי יכול לפסוק דיני אמת..."

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות :

תפילות משה רבנו להיכנס לארץ (ג, כג-כט)

1. הפרשה נפתחת בשבח של משה רבנו לקב"ה . חז"ל מלמדים אותנו שמשה רבנו התפלל 515 תפילות כמניין "ואתחנן" (ואתחנן בנימטריה 515= . מה מבקש משה מהקב"ה? : " _____ וְאָרְאָה אֶת _____ וְאָרְאָה אֶת הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
2. כתוב בפס' "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר", למה נאמר לשון "ואתחנן" ולא נאמר "ואתפלל"? (רש"י ג,כג) אין חנון בכל מקום (א) אלא לשון מתנת חנם, אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם, לפי שאמר לו וחנותי את אשר אחון (שמות לג, יט.), (ב) אמר לו בלשון ואתחנן. דבר אחר, (ג) זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה, (ד) כדאיאת בספרי (כו.):
3. כתוב בפסוק "ואתחנן אל ה' בַּעַת הַיּוֹם" באיזה עת מדובר, ומדוע משה מבקש דווקא באותה העת? (רש"י ג,כג) לאחר שכבשתי (ה) ארץ סיחון ועוג דמיתי שמא הותר (ו) הנדר (ספרי שם):
4. מה נרמז בנימטריה של המילה "ואתחנן"? (בעל הטורים ג,כג) בנימטריה שירה שאמר לפניו שירה כדי שישמע תפלתו
5. למה נאמר בפס' "ואתחנן אל ה'...לאמר", למה נאמר כאן "לאמר"? (רש"י ג,כג) זה אחד משלשה מקומות (ז) שאמר משה לפני המקום, איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו
6. הפס' שלפנינו נקרא בתורה כך 'ה' אלקים אתה החילות' וכו', מה מבטאים שני שמות ה' 'ה' אלקים? (רש"י ג,כד) רחום (ח) בדין
7. מה הפירוש בדברי משה לה' "אתה החילות להראות את עבדך" . מה משה למד מהקב"ה? (רש"י ג,כד) פתח להיות עומד (ט) ומתפלל אע"פ שנגזרה גזירה, אמר לו ממך למדתי, שאמרת לי ועתה הניחה לי (שמות לב, יג.) וכי תופס הייתי בך, אלא לפתוח פתח שבי תלוי להתפלל עליהם (ספרי כז.). כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו:
8. מה הפירוש "להראות את עבדך... ואת ירך החזקה"? (רש"י ג,כד) ואת ירך. זו ימינך, שהיא פשוטה לכל (כ) באי עולם: החזקה. שאתה כובש ברחמים (ל) את מידת הדין החזקה:
9. למה משה מדגיש בדבריו "מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך"? (רש"י ג,כד) אינך דומה למלך בשר ודם, (מ) שיש לו יועצין וסנקטוריון, (נ) הממחין בידו כשרוצה לעשות חסד ולעבור על מדותיו, אתה אין מי ימחה בידך אם תמחול לי ותבטל גזירתך. ולפי פשוטו, אתה החילות להראות את עבדך, מלחמת סיחון ועוג, כדכתיב ראה החילותי תת לפניך (דברים ב, לא.). (ס) הראני מלחמת ל"א מלכים:
10. כתוב בפס' "אעברה נא", מה לשון "נא"? (רש"י ג,כה) אין נא (ע) אלא לשון בקשה
11. בשביל איזה מטרה משה מבקש להכנס לארץ "אעברה נא"? (ספורנו ג,כה) להכרית כל יושבי כנען כדי שלא יגלו ישראל ממנה
12. משה אומר לה' "אעברה נא ואראה את הארץ" מה הפירוש "אעברה נא" ולמה הוצרך לומר עוד "ואראה את הארץ" הרי זה פשוט שאם יכנס לארץ יראה אותה? למה נאמרה המילה **מזמור** בתהילים "מזמור לאסף אלהים באו גוים" על חורבן בית המקדש? הרי צריכה הייתה היות קינה? (אור החיים ג,כה) ...ואולי שנתכוין להשיב תשובה על הדברים המונעים ביאתו לארץ כאומרם ז"ל שהם ב', א' לפי שהגיע זמנו של יהושע למלוך (תנחומא) ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, ב' שצפה הקב"ה שעתידין ישראל לחטוא ויצטרך להשליך חמתו עליהם וחשב ה' למשכן בשבילם הבית המקודש כרמוז בתיבת משכן משכן כאומרם ז"ל (שמו"ד פנ"א), ובזה יש תקוה ותכלית טוב לישראל וכמאמרם ז"ל (מדרש תהלים ע"ט) בפסוק מזמור לאסף אלהים באו גוים וגו' למה נאמר מזמור? קינה מבעי ליה אלא שהשליך חמתו על עצים ואבנים ולא השליכה על ישראל וכו' ע"כ, ואם היה משה בונה בית המקדש אמרו ז"ל (סוטה ט.) שלא היתה אומה ולשון שולטת בו וזה יסובב לשפוך חמתו עליהם לכלותם, וכמו שפירשתי בפרשת דברים בפסוק (א' ל"ז) גם בי התאנף: לזה נתכוון משה בדבריו להשיג על ב' דברים אלו, כנגד המלכות שאינה נוגעת וכו' אמר אעברה נא פירוש אעברה כדרך העוברים שלא בדרך שררה וכבוד, וכנגד מיחוש עם בני ישראל כדי שיהיה להם בית המקדש לפדיון נפשם אמר ואראה פירוש לא לבנות אלא לראות לבד, ובזה הוסרו ב' המיחושים, ודקדק לו' תיבת נא פירוש הן עתה יעבור ממלכותו כדי להשיג תקוה זו:
13. כתוב בפס' "ואראה את הארץ הטובה ... ההר הטוב הזה והלבנון", מהו "ההר הטוב"? (רש"י ג,כה) זו (פ) ירושלים:
14. מה הפירוש "והלבנון"? (רש"י ג,כה) זה בית (צ) המקדש (יומא לט.):
15. מה הפירוש בבקשת משה "ואראה את הארץ הטובה"? (ספורנו ג,כה) אתן עיני בה לטובה בברכתי שתהיה טובה לישראל לעולם:
16. מדוע יש 40 מילים מ"ואתחנן" עד "ההר הטוב הזה" והלבנון? ומה למדים ממשלה לעניין תפילה? (בעל הטורים ג,כה) מן ואתחנן עד והלבנון מ' תיבות לומר זכור לי מ' יום שעמדתי לפניך בהר. לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל מנא לן ממשלה
17. מה הפירוש "ויתעבר ה'"? (רש"י ג,כו) נתמלא (ק) חמה (ספרי כט.):
18. מה הפירוש בדברי ה' אל משה 'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה'? (רש"י ג,כו) שלא יאמר, הרב כמה קשה, (ש) והתלמיד כמה סרבן מפציר. דבר אחר רב לך, הרבה מזה (ת) שמור לך, רב טוב (א) הצפון לך (ספרי פנחס קלה.):
19. מה הפירוש בדברי ה' אל משה 'רב לך'? הביאו שלושה פירושים. (בעל הטורים ג,כו) פ"י אתה התחלת לספר בשבחי רב הוא אצלך וגדול ממך מלספר בו. ד"א הרב שלך וגדול ממך והוא אדה"י על ידו נקנסה מיתה לכל וא"א לך לינצל ממנה. ד"א רב לך הרבה פעמים עשית כנגדי. אמרת שלח נא ביד תשלח. ולמה הרעת. הצאן ובקר. והסלע. אי אפשר לי לסבול לך יותר. ד"א אפילו בדבר מועט שאתה עושה שלא כהוגן הוא רב לך לפי חמתך. ד"א בזה יודע שרב לך כי אני רבך כי כמה פעמים נצחתי ועתה לא תוכל לנצחני. ד"א רב לך אתה יש לך רב אבל אני אין לי רב שיתיר שבועתי לכן לא תבואו. ד"א הגיעה השעה שיש לך רב כי כבר הגיע זמנו של יהושע ואין רבנותו ניכר בעודך חי. ד"א רב לך אל תירא ממלאך המות כי הרב שלך יעסוק בך ד"א רב לך הרבה טובות מתוקנים לך מה רב טובך אשר צפנת ליראיך:
20. הקב"ה כועס על משה (וַיִּתְעַבֵּר) ומצווה עליו להפסיק להתפלל 'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדרך הזה'. אומרים חז"ל שאם היה מתפלל עוד תפילה אחת, היה נכנס. מה מצווה הקב"ה את משה לעשות? (ג,כו) לעלות לראש ההר ולראות את ארץ ישראל
21. מי ינחיל את הארץ במקום משה? (ג,כח) יהושע בן נון
22. מה הפירוש "וצו את יהושע וחזקו ואמצוהו"? (רש"י ג,כח) וחזקו ואמצוהו. בדבריך, (ד) שלא ירך לבו לומר, כשם שנענש רבי עליהם כך סופי ליענש עליהם, מבטיחו אני, כי הוא יעבור והוא ינחיל

23. למה משה מזכיר כאן "ונשב בגיא" מה הקשר לשאלת משה להכנס לארץ ולתשובת ה' לשאלתו? (רש"י ג,כט) ונשב בגיא וגו'. ונצמדתם לעבודת אלילים, (ח) ואעפ"כ ועתה ישראל שמע אל החקים, והכל מחול לך, ואני לא זכיתי לימחל לי

מובא במדרש תנחומא על הפרשה: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, משה, שתי שבועות נשבעתי, אחת שתמות, ואחת שלא לאבד את ישראל. לבטל את שתייהן אי אפשר, אם תרצה לחיות ויאבדו ישראל, מוטב. אמר לפניו, רבונני, בעלילה אתה בא עלי. אתה תופש התכל בשני ראשים. יאבד משה ואלף כמוהו, ואל יאבד אחד מישראל

הציווי על שמירת מצוות ה' (ו, איכו)

1. כתוב בפס' "ועתה ישראל שמע אל החקים... אשר אנכי מלמד אתכם לעשות", מה אפשר ללמוד מפס' זה? (בעל הטורים ד,א) שהתלמוד מביא לידי מעשה:
2. כתוב בפס' "אשר אנכי מלמד אתכם לעשות", מה ההדגשה במילה "לעשות" לפי רבי אברהם אבן עזרא? (אבן עזרא ד,א) כי עיקר הלמוד לעשות המצות
3. משה רבנו מבקש מעם ישראל לשמוע אל החוקים והמשפטים שהוא מלמד אותם "למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ". ומצווה לא להוסיף ולא לגרוע (להוריד) מהמצוות שקיבלו. מה הפירוש "לא תסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם"? (רש"י ד,ב) כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, וחמש ציציות, וכן לא תגרעו (ספרי ראה פב):
4. מה הפירוש "ולא תגרעו ממנו לשמור" לפי ר' עובדיה ספורנו? (ספורנו ד,ב) ולא יחשוב החושב שכאשר תסור סבת האיסור אצלך לא יהיה חטא לגרוע כמו שחשב שלמה המלך אני ארבה ולא אסור אני ארבה ולא אשוב ונכשלה:
5. כתוב בפסוק "עיניכם הרואות.... כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה'", למה לפי אור החיים הקדוש הוצרך לומר עיניכם "הרואות" את אשר עשה ה' הרי הדבר מובן מאליו? מה הדבר החמור על פי הפירוש? (אור החיים ד,ג) פירוש אתם ראייתם החומרא שבעבודה זרה יתר על כל העבירות שאפילו אותם שלא עבדוהו אלא שחשבו בלבם והלכו אחריו לעובדו הגם שלא עבדוהו עדיין השמידים ה', והוא על דרך אומרו (קידושין טז): למען תפוש ישראל וגו'.
6. כתוב בפס' "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום", למה לא נאמר "אתם" (בלי האות ו') ,ומה הקשר לדבקות? (אור החיים ד,ד) צריך לדעת למה אמר ואתם בתוס' וא"ו כמוסיף על ענין ראשון ולא ידמו הנדבקים בה' להולכים אחרי בעל פעור, עוד אומרו הדבקים בה"א הידיעה ולא מצינו שקדם זכרון דביקות זה שיוצדק לומר עליו הדבקים: ואולי שיתבאר על דרך מה שדרשו ז"ל בסנהדרין (קח). בפסוק ונח מצא חן בעיני ה' וז"ל ונח אפילו נח שנשתייר מהם לא היה כדאי אלא שמצא חן ע"כ, כמו כן נתכוון במאמר ואתם פירוש וגם אתם הייתם ראוי להשמיד אלא לצד היותכם דבוקים פירוש נתקרבתם בתשובה ונדבקתם בה' בזה אתם חיים, ודקדק לומר כלכם להעיר שלא על חלק מהם הוא אומר אלא על כולם, וכן הוא אומר הכתוב בפרשת פנחס במעשה פעור (כ"ה י"א) ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, הא למדת שעומדים היו להשמד כולם, והגם שפינחס הוא שמנע מהם הכליון, עם כל זה מוכרח שעשו תשובה אחר כך שאם לא כן לא היה מועיל פינחס אלא לכפר למה שכבר עשוהו ולא למה שעתידי:
7. כתוב בפסוק "ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים... לעשות כן בקרב הארץ". לפי הרמב"ן, מדוע צריך ללמד דווקא את החוקים והמשפטים ומה הרמז בכתוב "לעשות כן בקרב הארץ" (רמב"ן ד,ה) וטעם "ראה למדתי אתכם" -ועתה יהיה בחוקים, שהם גזרותיו, ובמשפטים, שהם הדינים, כי אלו הם צריכין חזק יותר, מפני העלם טעם החוקים, ומפני כי במשפט יעמידו ארץ. ואמר לעשות כן בקרב הארץ, להזהיר על כולם, כי יש חוקים רבים ומשפטים שאינן נוהגין בחוצה לארץ; או ירמוזו שעיקר המצוות כולן בארץ, כמו שרמזתי בסוד הארץ (ויקרא יח כה).
8. כתוב בפס' "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים", מה הפירוש "כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים"? (רש"י ד,ו) בזאת תחשבו חכמים (י) ונבונים לעיני העמים:
9. לפי ר' עובדיה ספורנו, מה הפירוש "כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים"? (ספורנו ד,ו) כי היא חכמתכם. בה תשיבו לאפיקורוס במופתים [הוכחות] שכליים:
10. לפי רבי אברהם אבן עזרא, מה הפירוש "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו"? (אבן עזרא ד,ז) שיש לו אלהים שיהיה קרוב אליו שיענהו תמיד בכל אשר יבקש ממנו בחכמה גם אין גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים בשקול הדעת כמו ישראל:
11. הצירוף "מי גוי גדול" כתוב פעמים ברצף. בפעם הראשונה לציין את קירבתו של הקב"ה "בְּכָל קְרָאָנוּ אֱלֹהִים". מה הופך אותנו לגוי גדול עפ"י הכתוב בפעם השנייה? (ד,ח) חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת
12. כתוב בפס' "כי מי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים" מה הפירוש "חקים ומשפטים צדיקים" האם החוקים הם שומרי שבת מניחים תפילין שאז יקראו להם "חקים צדיקים"? (רש"י ד,ח) חקים ומשפטים צדיקים. הגונים (כ) ומקובלים
13. כתוב בפס' "רק השמר לך... פן תשכח את הדברים" וכו', מה יקרה אם לא נשמור את הדברים? (רש"י ד,ח) אז, כשלא תשכחו אותם ותעשום על אמתתם, תחשבו חכמים ונבונים, (ל) ואם תעוותו אותם מתוך שכחה, תחשבו שוטים
14. כתוב בפסוק "... חקים ומשפטים צדיקים". מה משמעות "משפטים צדיקים" לפי הרב עובדיה ספורנו? (ספורנו ד,ח) והטעם שתחשבו חכמים בעיני האומות בשמרתם את חקי האלהים ואת תורותיו הוא שלא היו אז שום גוי במציאות כזה שיהיה לו חקים מורים מציאות האל ודרכיו ומשפטים צדיקים שאין בהם ענין לתועלת הדיין ולא לשכר חזוניהם וסופריהם אבל כל ענינם משפט וצדק. כענין אמרם ז"ל (פרק קמא דסנהדרין) משפט לזה וצדקה לזה. משפט לזה שהחזיר לו את שלו. וצדקה לזה שהוציא גולה מתחת ידו:
15. מדוע ההדגשה בפירוש "רק השמר לך" לפי הרב עובדיה ספורנו? (ספורנו ד,ט) אע"פ שאמרתי שראוי שתהיו נחשבים חכמים בעיני האומות. השמר לך מדעות אותם הטועים המכחישים מציאות האל ית' ויכלתו השגחתו וחשבו הם להביא על כל זה ראיות שכליות:
16. משה רבנו מצווה לשמור ולא לשכוח מאורע מיוחד ולהעבירו לדורות הבאים. איזה אירוע מזכיר משה רבנו לעם ישראל? (ד,י"ג) קבלת התורה במעמד הר סיני
17. כתוב בפס' "ויגד לכם את בריתו... לעשות עשרת הדברים" ואחר כך כתוב "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים", מה צוה ה' את משה ללמד לעם ישראל? (רש"י ד,י) ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם. תורה (ס) שבעל פה:

המלמד

גיליון להורים

מתכוננים לפרשה

פרשת וַאֲתַנְחִינָן (נחמ"ו)

www.Parashatshavua.com

18. משה רבנו מדגיש לעם ישראל: כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' אליכם בחרב מתוך האש כדי להרחיקם מהאפשרות לעבודת אלילים ופסלים. איזה סוגי פסלים מפרט משה רבנו (חמישה סוגים)? (ד, טז-יח) צורת אדם (זכר או נקבה), בהמה, ציפור כנף, רמש האדמה, דגים
 19. משה רבנו מזהיר מפני עבודת אלילים של כוחות הטבע "השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים" לאמר שהטבע מנהיג את העולם, ואין בורא לעולם. מה הפירוש "כל צבא השמים... אשר חלק ה' אלקיך אתם לכל העמים" (רש"י ד, יט) להאיר (פ) להם. דבר אחר, לאלוהות, (צ) לא מנען מלטעות אחריהם, (ק) אלא החליקם בדברי הבליהם לטרדם מן העולם, וכן הוא אומר, כי החליק אליו בעיניו למצוא עונו לשנא (תהלים לו, ג):
 20. כתוב בפס' "ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחית להם", מה הפירוש "פן תשא עיניך השמימה" האם הכוונה שאנו צריכים להזהר מלהסתכל על השמים (רש"י ד, יט) תשא עיניך. להסתכל בדבר, ולתת (ע) לב לשוב לטעות אחריהם
 21. מה כוונת הפסוק לפי הרמב"ן "כל צבא השמים אשר חלק ה' אלקיך אתם לכל העמים" (רמב"ן ד, יט) כי לכולם כוכב ומזל וגבוהים עליהם מלאכי עליון כגון הנאמר בדניאל שר מלכות פרס ושר מלכות יון ובעבור כן יעשו להם אלהים מהם ויעבדום ואמר ואתכם לקח ה' כי אתם חלק השם לא תקימו עליכם שר או עוזר וזולתו כי הוא הוציא אתכם מכור הברזל שהייתם בתוך מצרים בכור אש ועצים והוציא אתכם משם כנגד שריהם שעשה בהם שפטים ולולי שהפילים לא הייתם יוצאים כי היו הם במעלתם שלא תצאו והנה עשה כל זה כדי שתהיו לו נחלה ותהיו לשמו הגדול סגולה מכל העמים
 22. הקב"ה הוציא את עם ישראל "מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה ביום ההוא". מהו "כור" (רש"י ד, כ) הוא כלי שמזקקים בו את הזהב
 23. משה רבנו אומר "כי אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר את הירדן", לכאורה המילים "אינני עבר את הירדן" מיותרת שכן אם משה רבנו נפטר איך יעבר את הירדן, אם כן מה בא הפס' ללמדנו? (רש"י ד, כב) מאחר שמת מהיכן יעבור, אלא אף עצמותי אינם עוברין;
 24. לפי הרב עובדיה ספורנו, למה משה רבינו מדגיש כאן "כי אנכי מת" (ספורנו ד, כב) צריך אני להזהירכם מאד מאחר שאיני עובר עמכם כענין אמרו כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון;
- הקב"ה ברר את עם ישראל מתערובת הגוים במצרים ולאחר צאתם משם התחזקו כברזל לקיים את דברו, לשמור את תורתו ולהיות עם ה' שמלמד את דבר ה' בעולם

אזהרה מפני ישיבת הארץ לאורך השנים (והיום)

1. ביום תשעה באב אנו קוראים בתורה בפרשת "כי תוליד בנים ובני בנים ונשנתם בארץ". משה רבנו מזהיר את עם ישראל שלאחר מספר דורות בארץ ישראל שיקבלו את הטוב והשפע הגדול, עלולים לשכוח את ה' ולחזור לעבוד עבודה זרה כמו הגוים. נבואתו של משה רבנו התקיימה וביום תשעה באב חרב בית המקדש. מה העונש שעם ישראל קיבל? (ד, כז) גלות והפיץ ה' אתכם בעמים
 2. כתוב בפס' "ונשנתם בארץ והשחתם....", מה הגימטריה של המילה "ונשנתם" ומה נרמז לגבי הגלות מארץ ישראל? (רש"י ד, כה) רמז להם שיגלו ממנה לסוף שמונה מאות וחמשים ושתים שנה, כמנין ונשנתם, והוא הקדים והגלם לסוף שמונה מאות וחמשים, והקדים שתי שנים לנושנתם, כדי שלא יתקיים בהם כי אבד תאבדון
 3. כתוב בפס' "העדתי בכס היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון" וכו', מה הפירוש "העדתי בכס היום את השמים ואת הארץ" (רש"י ד, כו) הנני מזמנים להיות עדים (ג) שהתירתי בכס:
 4. כתוב בפס' "והפיץ ה' אתכם בעמים... ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם", מה הפירוש "ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם", האם משום שגלינו לחוץ לארץ בהכרח נעבוד עבודה זרה? (רש"י ד, כח) ועבדתם שם אלהים. כתרגומו, משאתם עובדים לעובדיהם, (ד) כאילו אתם עובדים להם:
 5. כתוב בפס' שכשה' מגלה אותנו מהארץ לחוץ לארץ "ועבדתם שם אלהים", למה לא נאמר כאן כמו בשאר המקומות "אלהים אחרים" (בעל הטורים ד, כח) ואינו אומר אלהים אחרים כמו בכל מקום רמז ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה הם:
 6. כיצד נמצא את ה' עפ"י הפסוק "ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך"? (ספורנו ד, כט) ומצאת. אע"פ שאין שם מקדש ולא כלי קדש: כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. והטעם שתמצאנו הוא כי אמנם תדרשנו בכל לבבך:
 7. כתוב בפס' "ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת... כי אל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם", מה הפירוש "ה' אלקיך לא ירפך" (רש"י ד, לא) לא ירפך. מלהחזיק בך בדין, ולשון לא ירפך לשון לא יפעיל הוא, לא יתן לך רפיון, (ה) לא יפריש אותך מאצלו
 8. כתוב בפסוק "שאל נא לימים ראשונים... השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש" לפי הרמב"ן, מדוע אלקים דיבר מתוך האש? (רמב"ן ד, לב) ... שהשמיע קול אלהים מדבר מתוך האש למען תהיה ראתו על פניכם ותייחדו אותו ולא תשחיתו ולקח אתכם לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים שלא תעבדו לזולתו והנה הראית בעיניך כל זה לדעת כי ה' הוא האלהים הוא אחד ושמו אחד ואין עוד מלבדו כי מן השמים השמיעך את קולו ללמדך בזה מוסר השכל ועל הארץ הראך את אשו הגדולה בוערת עד לב השמים ודבריו כולם שמעת מתוך האש....
 9. משה רבנו מבטיח לעם ישראל שהקב"ה יצילם אם יבקשו את ה' "בְּכָל לַבָּבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" בזכות שמירת המצוות והברית לאבותינו הקדושים. משה רבנו מעודד את עם ישראל לחקור מאז נברא העולם "הַנְּהִיָּה כְּבָר הַגְּדוֹל הַזֶּה או הַנְּשַׁמֵּעַ כְּמֹהוּ". על איזה דברים מתכוון משה רבנו באומרו הַנְּהִיָּה וְ הַנְּשַׁמֵּעַ? (ד, לג-לד)
- עם _____ אלקים מדבר כְּאִשֶּׁר שָׁמַעְתָּ אֹתָהּ _____ " (עם שלם שומע את ה' ונשאר חי) (ד, לג) הַשְּׁמַע עִם קול אלהים מדבר מתוך האש כְּאִשֶּׁר שָׁמַעְתָּ אֹתָהּ וַיְחִי הַנְּסָה אֱלֹהִים לְבֹא בְּמִסַּת _____ בְּמִסַּת _____ וּבְמִוֶּרְאִים גְּדֹלִים ... בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ" (האם היה פעם מקרה שאלוהים של עם אחד שנלחם בעצמו ושיחרר את עמו כפי שעשה הקב"ה?) (ד, לד) הַנְּסָה אֱלֹהִים לְבֹא לְקַחַת לוֹ גֹּי מִקְרַב גֹּי בְּמִסַּת בְּאֹתָהּ וּבְמִוֶּרְאִים וּבְיָד חֲזָקָה וּבְיָרוּעַ נְטוּיָה וּבְמִוֶּרְאִים גְּדֹלִים ... בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ

10. כתוב בפס' "הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמופתים", מה הפירוש "במסות"?
11. לפי רבי אברהם אבן עזרא, מה הפירוש "במוראים גדולים" מהם ה"מוראים הגדולים"? (אבן עזרא ד, ל"ד) טביעת פרעה וחילו עם בקיעת הים לישראל
12. כתוב בפס' "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", מה הפירוש "אתה הראת" איזה ראייה היתה כאן? (רש"י ד, ל"ה) כתרנומו אתחזיתא, (ג) כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים, כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי, לכך נאמר אתה הראת לדעת

עם ישראל זכה לראות בעיניו את גדולתו של הקב"ה ומאהבתו לאברהם יצחק ויעקב זכינו לברכה הגדולה של ירושת ארץ ישראל והשמירה על המצוות והחוקים מבטיחה את הקשר עם הקב"ה בארץ ישראל לנצח

ערי המקלט (ד, מא-מג)

1. למדנו בפרשת מסעי על ערי מקלט. סה"כ היו שש ערי מקלט וביאר רש"י שאף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי, השהו מנין ערי מקלט שלהם, משום דבגלעד נפשי רוצחים (היו הרבה רוצחים) כמו שכתוב בספר הושע "גלעד קרית פועלי און עקובה מדם". מה שמות ערי המקלט בכל שבט בעבר הירדן המזרחי? (ד, מג) ראובן- בצר, גד - ראמות, מנשה - גולן

מעמד הר סיני ועשרת הדברות (ו, מד - ה' ל')

משה רבנו מזכיר לעם ישראל את מעמד הר סיני שבו הקב"ה מתגלה לכל עם ישראל "פְּנִיִם בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בְּהַר" , דבר שלא קרה ולא יקרה לשום עם, והתגלות זו עוברת בעם ישראל בעדות מדור לדור

1. כתוב בפס' "ויקרא משה אל כל ישראל", מדוע לפי אור החיים משה קורא לכל ישראל? (אור החיים ה,א) אולי לפי שירשו כל הארצות ההם היו ישראל מפוזרים בכל המקומות ההם לזה הוצרך לקרות לכלן, או אפשר שעד עתה היה מדבר עם האנשים וכשרצה לומר עשרת הדברות קרא גם לנשים והטף כמעמד הר סיני כאומרו כל ישראל:
2. מדוע משה רבנו עמד להגיד את דבר ה' לאחר הדיבר הראשון בעשרת הדיברות "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ .." (ה,ה) כי יִרְאֶתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא עֲלִיתֶם בְּהַר
3. מיתחו קווים בין הפסוקים להשלים את עשרת הדיברות (ה,ו"ח)

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים
 לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי
 לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא
 שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ
 כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לְךָ
 לֹא תִרְצַח
 וְלֹא תִנְאָף
 וְלֹא תִגְנֹב
 וְלֹא תַעֲנֶה בְרַעַף עַד שְׁוֹא
 וְלֹא תִחַמַּד אִשְׁתֵּךְ רֵעֶךָ
4. למה נסמך "אל קנא" ל"לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא"? (בעל הטורים ה,ט) סמך אל קנא ללא תשא שכל הנשבע לשקר כאילו עובר עבודה זרה:
5. למה נאמר כאן "שמור את יום השבת" ובדברות הראשונות בפרשת יתרו נאמר "זכור"? (רש"י ה,יב) ובראשונות הוא אומר זכור, שניהם בדבור אחד ובתיבה אחת (ד) נאמרו, ובשמיעה אחת נשמעו (מכילתא בחדש פ"ז):
6. כתוב בפס' "שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך", מה הפירוש "כאשר צוך ה' אלקיך", היכן ה' צונו על זה? (רש"י ה,יב) קודם מתן תורה (ה) במרה (שבת פז):
7. מה הקשר ע"פ אור החיים בפסוק "וזכרת כי עבד היית" עם שמירת השבת? (אור החיים ה,טו) הם דברי משה, והכוונה כי יום השבת יש בו גם כן הערה לאדם לזכור יציאת מצרים, כשהוא שובת בלא שעבוד ירגיש כי ה' הוא המניח לעמו מכל צריחה ויתן לבו לקבל גזירות המוציא מעבדות, ורבותינו ז"ל אמרו (פסחים קי"ז): מכאן שצריך להזכיר בקידוש היום יציאת מצרים:
8. למה נסמך כיבוד אב ואם לשבת? (בעל הטורים ה,טז) סמך כבוד את אביך לשבת שגם בשבת כתיב וכבדתו שצריך לכבדו במאכל וכסות
9. מי כתב את עשרת הדיברות ועל מה הם נכתבו? (ה,יט) הקב"ה על שני לוחות אבן
10. ראשי השבטים והזקנים פונים אל משה רבנו ביראת גדולה לאחר התגלות ה' בהר סיני והחשש מהמעמד הנשגב של שמיעת קול ה' לבשר ודם. מה הם מבקשים ממשנה? (ה,כ"ד) לשמוע את דבר ה' ולהעבירו לעם ישראל

המלמד

גיליון להורים

מתכוננים לפרשה

פרשת וַאֲתַנְחִינֵן (נחמ"ו)

11. עם ישראל פונה אל משה ואומר לו "קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלקינו ואת תדבר אלינו", מה הפירוש "ואת תדבר אלינו" למה לא נאמר "ואתה תדבר אלינו"? (רש"י ה,כד) התשתם (י) את כחי כנקבה, שנצטערתני עליכם ורפיתם את ידי, (כ) כי ראיתי שאינכם חרדים להתקרב אליו מאהבה, וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה, ולא ללמוד ממני:

הקב"ה שומע את דברי עם ישראל ומברכם: "מי יתן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לְהִסָּר וְלִירְאָה אֶתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים"

פרשת "שמע ישראל..." (ו, א-ט)

לאחר שמשה רבנו מזכיר לעם ישראל את מעמד הר סיני, אנו זוכים ללמוד את הפרשה שאומרים פעמים ביום: "שמע ישראל" ומובא במדרש רבה (פרשה ב,אות לה) .. מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע, משענה שנטה יעקב למיתה קרא לכל השבטים ואמר להן שמעו משאני נפטר מן העולם אתם משתתחים לאלוה אחר, מנין, שקב כתוב (בראשית מט, ב): הקבצו ושמעו בני יעקב וגו', מהו (בראשית מט, ב): ושמעו אל ישראל אביכם, אמר להן, אל ישראל, אביכם הוא. אמרו לו, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, והוא אומר בלחישו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמר רבי לוי ומה ישראל אומרים עכשו, שמע אבינו ישראל אותו הדבר שצויתנו נוהג בנו ה' אלהינו ה' אחד.

1. כתוב בפס' "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", נראה שיש מילים מיותרות בפס' ויכל לומר "שמע ישראל ה' אלוהינו אחד", אם כן מה רצה הפס' ללמדנו? (רש"י ו,ד) ה' שהוא אלהינו (ל) עתה, ולא אלהי האומות עובדי אלילים, הוא עתיד להיות ה' אחד,
2. מה הפירוש "שמע ישראל" לפי הרב עובדיה ספורנו? (ספורנו ו,ד) התבונן והבין זה
3. כתוב בפס' "ואהבת את ה' אלקיך", למה נאמר "ואהבת"? (רש"י ו,ה) עשה דבריו מאהבה, אינו דומה עושה מאהבה (מ) לעושה מיראה, העושה אצל רבו מיראה, כשהוא מטריח עליו, מניחו והולך לו (ספרי לב).
4. מה הפירוש "ואהבת את ה' אלקיך", מהיכן מגיעה אהבה זו? (ספורנו ו,ה) תשמח לעשות דבר שייטב בעיניו כאשר תבין שאין תכלית נכבד כזה:
5. מה הפירוש "ואהבת", מהו תוספת האות ואי' כאן? (אור החיים ו,ה) אמר בתוספת ואי', לומר מלבד מצות שמע ישראל שהוא קבלת עול מלכות שמים היא מצות אהבת ה'. עוד ירצה להעיר להקודם לאהבה על דרך אומרים ז"ל (זוהר ח"ג נ"ו) אין אדם משיג גדר האהבה עד שתקדים בו היראה, והוא אומרו ואהבת מלבד גדר היראה, ואומרו את ה' פירוש על ידי האהבה אדם מתדבק בה' והוא אומרו את ה':
6. למה נאמר "בכל לבבך" ולא נאמר "בכל לבך"? (רש"י ו,ה) בשני יצריך (ג) דבר אחר בכל לבבך, שלא יהיה (ס) לבך חלוק על המקום (ספרי שם):
7. מה הפירוש "ובכל נפשך"? (רש"י ו,ה) אפילו הוא נוטל את נפשך
8. מה הפירוש "ובכל מאדך", ומדוע נכתב שהרי אמר כבר "בכל נפשך" שאפילו צריך למסור את נפשו מוסר כל שכן דברים אחרים? (רש"י ו,ה) בכל ממונך, יש לך אדם שממונו (ע) חביב עליו מגופו, לכך נאמר ובכל מאדך (ברכות סא):. דבר אחר ובכל מאדך, (פ) בכל מדה ומדה שמודד לך, בין במדה טובה בין במדת פורענות, וכן בדוד הוא אומר, כוס ישועות אשא וגו' (תהלים קטז, יג). צרה ויגון אמצא וגו' (שם ג):
9. למה נאמר כאן כהמשך לדברים הקודמים "והיו הדברים האלה" וכו'? (רש"י ו,ו) ומהו האהבה, והיו הדברים האלה, (צ) שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומדבק בדרכיו (ספרי לג):
10. למה נאמר "הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך", וכי ה' מצוה אותנו "היום"? (רש"י ו,ו) לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, (ק) אלא כחדשה (ר) שהכל רצין לקראתה (ספרי שם). דיוטגמא מצות המלך הבאה במכתב:
11. לפי הרב עובדיה ספורנו, מה הפירוש "והיו הדברים האלה על לבבך"? (ספורנו ו,ו) שתזכור תמיד להישיר כל פעולותיך לזה התכלית:
12. מה הפירוש "ושננתם"? (רש"י ו,ז) לשון חדוד הוא, (ש) שיהיו מחודדים בפיך, שאם ישאלך אדם דבר, לא תהא צריך לגמגם בו, אלא אמור לו מיד (ספרי לד):
13. כתוב בפס' "ושננתם לבניך", מה הפירוש "לבניך", הרי כבר נזכר למעלה "לשמר את חקתיו... אשר אנכי מצוך אתה ובנך"? (רש"י ו,ז) אלו התלמידים, (ת) מצינו בכל מקום שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם (דברים יד, א), ואומר בני הנביאים אשר בבית אל (מלכים ב, יב), וכן בחזקיהו שלמד תורה לכל ישראל וקראם בנים, שנאמר בני עתה אל תשלו (דברי הימים ב, כט, יא), וכשם שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם, כך הרב קרוי אב, שנאמר אבי אבי רכב ישראל וגו' (מלכים ב, יב):
14. מה הפירוש "ושננתם" לפי הרב עובדיה ספורנו? (ספורנו ו,ז) תלמד אותם בשנון וחריונות מופתים שכלייתם
15. מה הפירוש "ודברת בס", למה מודגש "בס", ולא נאמר "ודברת אותם"? (רש"י ו,ז) שלא יהא עיקר דבורך אלא בס, (א) עשם עיקר ואל תעשם טפל (ספרי לד):
16. מה הפירוש "ובשכבך ובקומך" האם הכוונה שאותו אדם מתעורר וכשאותו אדם הולך לישון? (רש"י ו,ז) יכול אפילו שכב בחצי היום, תלמוד לומר ובקומך, יכול אפילו עמד בחצי הלילה, תלמוד לומר בשבתך בביתך (ב) ובלכתך בדרך, דרך ארץ דברה תורה (ספרי שם), זמן שכיבה וזמן קימה
17. כתוב בפס' "וקשרתם לאות על ידך" במה מדובר? (רש"י ו,ח) אלו תפילין שבזרוע
18. כתוב בפס' "והיו לטפת בין עיניך" במה מדובר, ומה הפירוש "לטפת"? (רש"י ו,ח) אלו תפילין שבראש, ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו (ג) טטפת, טט בכתפי (ד) שתיים, פת באפריקי (ה) שתיים:
19. למה נכתב "מזוות ביתך" בכתבי חסר? (רש"י ו,ט) מזוזת כתיב, שאין צריך (ו) אלא אחת: (מזוזות שתי הקורות בצידי הדלת. המשקוף הוא החלק העליון שמשקיף על הדלת)
20. מה הפירוש "ובשעריך"? (רש"י ו,ט) לרבות שערי חצרות ושערי מדינות ושערי עיירות (יזמא יא):

המלמד

גיליון להורים

מתכוננים לפרשה

פרשת וַאֲתַוּיָן (נחמיו)

ירושת הארץ והסכנה מהישארות הגוים (ו, י - ז, יא)

משה רבנו מבטיח שוב לעם ישראל את ירושת הארץ והברכה הגדולה שבארץ ישראל "ערים גדולות וטבת אשר לא בנית", ו"ביתים מלאים כל טוב ... וברת חצובים ... כרמים ויתים", ומזהיר את עם ישראל שהשפע והברכה יכולים לגרום להם לשכוח את ה' ולחשוב שהברכה מגיעה בזכות המאמצים שלהם, כפי שנראה בפרשת עקב "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"

1. כתוב שכשנכנס לארץ נקבל "בתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת", מה הכוונה?(ספורנו ו,י) שתשיג עושר בלי עמל
2. כתוב בפס' "והיה כי יבאך ה' אלקיך אל הארץ... לתת לך ערים גדולות וטבת אשר לא בנית... וברת חצובים אשר לא חצבת", למה נאמר "חצובים" הרי בורות חופרים ולא חוצבים?(רש"י ו,יא) לפי שהיו מקום טרשין וסלעים, נופל בו לשון חציבה:
3. למה נאמר דווקא כאן "השמר לך פן תשכח את ה'?"(ספורנו ו,יב) כי עושר קנוי בזה האופן גורם ברוב המשך אחר התאוות ובחן ישכח האדם את עושהו:
4. כתוב בפס' "את ה' אלקיך תירא ואותו תעבד ובשמו תשבוע", מתי מותר להשבוע בשמו של ה'?(רש"י ו,יג) אם יש בך כל המדות הללו, (ח) שאתה ירא את שמו ועובד אותו, אז בשמו תשבוע, שמתוך שאתה ירא את שמו תהא זהיר בשבועתך, ואם לאו לא תשבוע
5. כתוב בפס' "את ה' אלקיך תירא ואותו תעבד" לפי רבי אברהם אבן עזרא, מה הפירוש "תירא" ומה הפירוש "תעבד"?(אבן עזרא ו,יג) תירא. שלא תעשו מצות לא תעשה: תעבוד. במצות עשה:
6. מה הפירוש "ועשית הישר והטוב בעיני ה'?"(רש"י ו,יח) זו פרשה לפנים משורת הדין:
7. מה הפירוש לפי הרמב"ן לפסוק...ועשית הישר והטוב בעיני ה' על דרך מדרש רבותינו? הביאו שתי דוגמאות.(רמב"ן ו,יח) ולרבותינו בזה מדרש יפה אמרו זו פרשה ולפנים משורת הדין והכוונה בזה כי מתחלה אמר שתשמור חקותי ועדותי אשר צוך ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו כי הוא אוהב הטוב והישר וזה ענין גדול לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה כגון לא תלך רכיל (ויקרא יט טז) לא תקום ולא תטור (שם פסוק יח) ולא תעמוד על דם רעך (שם פסוק טז) לא תקלל חרש (שם פסוק יד) מפני שיבה תקום (שם פסוק לב) וכיוצא בהן חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר עד שיכנס בזה הפרשה ולפנים משורת הדין וכגון מה שהזכירו בדינא דבר מצרא (ב"מ קח) ואפילו מה שאמרו (יומא פו) פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות עד שיקרא בכל ענין תם וישר
8. הערבון הגדול לשמור את הברית עם הקב"ה היא מצוות "והגדת לבנך". כל יהודי צריך ללמד את ילדיו על הקשר עם הקב"ה. מה התשובה לשאלת הבן "מה העדות והחקים והמשפטים"? מיתחו קווים בין חלקי הפסוקים (ו,כא-כג)

עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו ה' ממצרים ביד חזקה
ויתן ה' אותות ומפתים גדולים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו
ואתנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו
ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלקינו
9. כתוב בפס' "כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והמשפטים" מה ההבדל ביניהם ואיזה דוגמאות מביא הרמב"ן לכל אחד מהם?(רמב"ן ו,כ) שישאל תחלה על מה יעידו אלה המצוות הנקראים "עדות" בעבור שהם זכר לנפלאותיו ועדות בהם כגון המצה והסוכה והפסח והשבת והתפילין והמזוזה ומה החקים כי נעלם טעמם בתורה והמשפטים ישאל מה המשפטים שנעשה במצות האלה שנסקול העושה מלאכה בשבת ונשרוף הבא על אשה ואמה ונכה את הארבעים לזורע כלאים כי משפטי ישוב המדינות בדיני השור והבור והשומרים ושאר הדינים שבתורה צדיקים וטובים הן כל רואיהם יכירון וצוה בתשובת השאלה הזאת שנגיד לשואל כל ענין יציאת מצרים והכוונה בזה הוא הטעם במה שאמר בעשרת הדברות (לעיל ה ו) אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי יתכוון שנודיע לבן השואל כי ה' הוא הבורא והחפץ והיכול כאשר נתבאר לנו ביציאת מצרים וזה טעם "לעינינו" כי אנחנו היודעים ועדים מן האותות והמופתים שראינו שם כי השם אלהינו הוא האלהים בשמים ובארץ ואין עוד מלבדו כי כל זה יודע ביציאת מצרים כאשר פירשתי בדבור הראשון (שמות כ ב) והנה ראוי לנו לתת כבוד לשמו כי הוא בוראנו ואשר הגדיל חסדו עמנו ויצונו לעשות את החקים האלה הנזכרים בעדות חקים ומשפטים ליראה אותו בעשותנו העדות זכר לנפלאותיו לטוב לנו בעשיית החקים כי טובים הם אין בהם חק שתהיה בו רעה כלל אע"פ שלא נתברר טעמם לכל
10. כתוב בפס' "ונשל גוים רבים מפניך" מה לשון "ונשל"?(רש"י ז,א) לשון השלכה והתזה, וכן ונשל הברזל (דברים יט, ה):
11. לקראת הכניסה לארץ, משה רבנו מבטיח שהקב"ה יתן את עמי כנען ביד ישראל ועם ישראל צריך להשמדם. בפסוקים כתובים שלושה איסורים לא תכרת להם ברית, ולא תחנם ולא תתחתן עם.

מה הפירוש "לא תחנם"?(רש"י ז,ב) לא תתן להם חן, אסור לו לאדם לומר כמה נאה גוי זה. (ט) דבר אחר, לא תתן להם חנייה בארץ (עבודה זרה כ):
12. בגמרא קיימת הלכה נוספת "לא תיתן להם מתנת חינום" איסור נתינת מתנות לגוים. (מסכת ע"ז כ).

כתוב בפס' "לא תתחתן עם..." כי יסיר את בנך מאחריי" מה הפירוש "כי יסיר את בנך מאחריי" ומה לומדים מכך?(רש"י ז,ד) בנו של גוי כשישא את בתך, יסיר את בנך אשר תלד לו בתך מאחריי, למדנו שבן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך, (ו) אבל בן בנך הבא מן הגויה, אינו קרוי בנך אלא בנה, שהרי לא נאמר על בתו, לא תקח כי תסיר את בנך מאחריי, אלא כי יסיר את בנך וגוי' (קידושין סח):
13. מה צריך עם ישראל לעשות בכניסתו לארץ לאחר כיבושה?(ז,א) מןבחייתם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעון ופסיליהם תשרפון באש
14. כתוב בפס' "ואשיריהם תגדעון", מהם "אשיריהם"?(רש"י ז,ה) אילנות שעובדין אותן
15. מהי הדרת מלך בפירוש הרמב"ן על הפסוק "בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגולה"? למה בכל זאת הקב"ה בוחר בישראל?(רמב"ן ז,ו) שאין לך קצין שוטר ומושל בכל מלאכי מעלה אבל אתה סגולה ה' תחת ידו ולכך לא תטעה לעבוד ע"ז מאלהי העמים וכבר הזכרתי זה פעמים רבות וזה טעם לא מרבבם מכל העמים כי היה ראוי שיהיו הרבים למלך כענין שכתוב (משלי יד כח) ברב עם הדרת מלך ויפקיד שרי צבאות בראש הנשארים ואתם המעט ואע"פ כן חשק בכם ויבחר בכם וטעם חשק שנקשר עמכם בקשר אמיץ שלא יפרד מכם לעולם מלשון וחשוקיהם כסף (שמות כז י) ויבחר בכם מכל העמים שתהיו אתם סגולה ונחלה לו כי הבחירה בכל מקום ברירה מן האחרים ואמר הטעם כי מאהבת ה' אתכם בחר בכם שראה אתכם ראויים להתאהב לפניו ונבחרים לאהבה יותר מכל העמים ולא הזכיר בזה טעם מן הבחירה כי הנבחר לאוהב היודע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו וישראל ראויים לכך מכל עם כמו שאמרו (ביצה כה) שלשה עוים הם ישראל באומות כי יעמדו לו

המלמד

גיליון להורים

מתכוננים לפרשה

פרשת וַאֲתֵיָאֵן (נחמיו)

www.Parashatshavua.com

- בנסיונות או יהודאי או צלוב (שמור"ר מב ט) וטעם בכס בעבור אבותיכם שהגיע ענינם עד שנשבע להם כדי שלא יגרום החטא ותבטל הבטחתם ועל כן הוציא אתכם מארץ מצרים ביד חזקה ויפדך רמוז שהכה אותם תחתיד כענין שנאמר (ישעיהו מג ג) נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתיד מה הפירוש בכתוב בפסוק "לא מרבכם... כי אתם המעט מכל העמים" לפי המדרש? (רש"י ז,ו) לא מרבכם. כפשוטו. ומדרשו, לפי שאין אתם מגדילים עצמכם כשאני משפיע לכם טובה, לפיכך חשקתי בכס: כי אתם המעט. הממעטין עצמכם, כגון אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר (בראשית יח, כז), וכגון משה ואהרן שאמרו ונחנו מה (שמות טז, ח), לא כנבוכדנצר שאמר אדמה לעליון (ישעיה יד, יד), וסנחריב שאמר מי בכל אלהי הארצות (שם לו, כ), וחירם שאמר אני מושב אלהים ישבתי (יחזקאל כח, ב):
16. מה הפירוש "לאהביו" ומה הפירוש "ולשומרי מצותיו"? (רש"י ז,ט) לאהביו. אלו העושים מאהבה: ולשומרי מצותיו. אלו העושים מיראה
17. כתוב בפס' "...שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותיו לאלף דור" למה נאמר כאן "לאלף דור" ונאמר במקום אחר "לאלפים" שנשמע שם אלפים דורות, וכאן רק אלף דור? (רש"י ז,ט) ולהלן הוא אומר לאלפים (דברים ה, י), כאן שהוא סמוך אצל לשומרי מצותיו העושים מיראה, הוא אומר לאלף, (ל) ולהלן שהוא סמוך אצל לאהביו העושים מאהבה, ששכרם יותר גדול, הוא אומר לאלפים:
18. מה לומר אור החיים הקדוש מהפסוק "ולשמרי מצותיו לאלף דור" ? מה היחס בין גדול היראים ולקטן האוהבים? (אור החיים ז,ט) רבותינו ז"ל אמרו (סוטה לא). שלעושים מיראה לאלף דור ולעושים מאהבה אלפים כאמרו (שמות כ' ו) ועושה חסד לאלפים לאוהבי וגו', ונראה כי לא כפל לבד יגיד אלפים כי בודאי שעושה מאהבה אין קץ לשכר מעשיו, ולאלפים האמור באוהביו לשון רבים יכולנו לומר עד מאה אלף, וטעם שאמר סתם כי אין שיעור שוה לאהבה ויש בין אוהב לאוהב כפלי כפלים אלא קטן שבאוהבים כפלים כגדול שביראים:
19. כתוב בפסוק "ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו". מדוע הקב"ה משלם לרשעים שכר בחייהם? (רש"י ז,י) בחייו משלם לו גמולו הטוב, (מ) כדי להאבידו מן העולם הבא
20. כתוב בפס' "ושמרת את המצוה ... אשר אנכי מצוך היום לעשותם" למה צריך את המילה "היום" ? למה לא מחר? (רש"י ז,יא) ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם
21. מה הפירוש "אשר אנכי מצוך היום לעשותם"? (ספורנו ז,יא) ולא תטריד מחשבתך אם לא תקבל שכר מהם בעולם הזה:
- 22.

הפרשה מסתיימת בתיאור אהבת ה' לעם ישראל ושמירת הברית בין הקב"ה לעם ישראל בזכות האבות: "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך בך בחר ה' אלקיך להיזות לו לעם סגולה מכל העמים"